

דף צו.

עין משפט א.ב.

ח"מ סימן קמו פני"ב

ב. ה. בעל חוב שטרף בחובו מיד הלוקח מה שראוי לו מן הקרן וחצי השבח^ט, רואין הנשאר בשדה אם יש בו תועלת ללוקח כגון, שנשאר לו בשדה בית תשעה קבין, ובגינה בית חצי קב ישתתפו בה שניהם^י, ואם לא נשאר השיעור הנ"ל בע"ח^ז נותן לו דמיו של הנשאר ונוטלו כולו. אם ירצה הלוקח.

הגה: וי"א שה"ה אם לא היה דמי החוב רק נגד הקרן ולא נגד השבח שאז נשאר כל השבח ללוקח הדין כנ"ל^ל.

הגה: ודוקא שלא עשאו המוכר אפותיקי אבל אם עשאו אפותיקי גובה בע"ח

ט. היינו בשבח ע"י הוצאה ובלא עשאו אפותיקי מפורש, אבל באפותיקי מפורש או שבח דממילא שנוטל כל השבח הבע"ח, בידו של הבע"ח לתת לו מעות ולקחת כל הקרקע אפי' ביש בשארית כשיעור שדה ללוקח יכול לסלקו במעות על הוצאותיו באפותיקי מפורש, ואם ההוצאות הם יותר מהשבח יתן לו עד שיעור השבח. וכמו שכתב הרמ"א בסוף סעיף זה. ורק במקום שהדין נותן שבע"ח נוטל רק חצי בשבח דהיינו בלי אפותיקי מפורש, שאז ללוקח יש זכות במחצית השניה של השבח וביש שיעור שדה בנותר ללוקח, אז אין יכול הבע"ח לומר ללוקח טול חלקך בקרקע, ואין הלוקח יכול לומר לבע"ח תן לי חלקי במעות, ואין המלוה יכול לכופו שיקחו במעות, ואז נשארים שותפים באותה קרקע. ואם אין בנותר שיעור שדה נותן לו בע"ח את דמיו ללוקח, אם ירצה בכך הלוקח.

י. ז"ל הטור, יכול הבע"ח לומר ללוקח טול חלקך בקרקע, והלוקח אינו יכול לומר תן לי חלקי במעות, ואין המלוה יכול לכופו שיקחנו במעות והביאו הסמ"ע בס"ק י"ד. ואז הדין נותן ככה"ג שישתתפו בה שניהם וזהו מה שכתב בשו"ע שישתתפו בה שניהם. ודין זה כתבו הרמב"ם בפכ"א ממלוה הלכה ה' וכתב ה"ה דכן כתב הרי"ף בפ"ק דמציעא ודברי טעם הם.

כ. ואין הבע"ח יכול לומר לו טול חלקך בקרקע אם אין בו שיעור שדה, אם לא שהלוקח רוצה בכך וזהו שסיים הרמ"א "אם רוצה הלוקח".

ל. פי' שרואים אם נשאר שיעור שדה ללוקח או לא דאם נשאר שיעור שדה שאז יכול הבע"ח לומר ללוקח טול חלקך בקרקע, ואין הלוקח יכול לומר לו תן לי מעות בחלקי, וגם אין המלוה יכול לכופו שיקחנו במעות ונשארים שותפים בזה. וכתב הש"ך שדין זה פשוט ותימה על הרמ"א שכתבו בשם י"א דדין זה אין חולק עליו ואדרבה הדין בנוטל חצי שבח הוא נלמד מזה. ש"ך ס"ק כ"ד.

כל השבח ^מ רק שנותן ללוקח הוצאותיו ^נ, ואם הם יתרים על השבח נותן לו השבח.

עין משפט ג.ד. חו"מ סימן שסב פעיף ד

ד. הגזל והשביח, ומכר או הוריש לפני יאוש, מה שהשביח הוריש או מכר ^ו, וקנה הלוקח או היורש את השבח, ונוטל דמי השבח מהנגזל ומחזיר הגזילה. וחוזר אח"כ הנגזל ונוטל מהגזלן השבח ^ז, שהרי לא נתיאש ^ט.

וכן אם השביח הלוקח או היורש נוטל השבח מהנגזל ^י.

עין משפט ה. חו"מ סימן שסב פעיף ה

ה. מכר הגזלן לגוי והשביח הגוי גם השבח חוזר לבעלים ^ק.

מ. וה"ה כתב דיש חולקין וסוברים דאף בעשאו אפותיקי אין הבע"ח נוטל יותר משיעור חובו, אלא רק בעשאו אפותיקי יכול לסלק הלוקח במעות ואינו מחוייב לתת לו קרקע אפי" בנשאר ללוקח שיעור שדה בחלקו. ולענין השבח אין חילוק גם אם הוא אפותיקי, ולזה נוטה דעת הש"ך בס"ק כ"ו. אך כיון שרבו החולקים הסיק שאינו כדאי להכריע, ומ"מ הלוקח יכול לומר קים לי עכ"ל.

נ. והיינו שלא הלוח לו אלא שיעור הקרקע, אבל הלוח לו גם שיעור הקרקע והשבח, אינו נותן לו גם הוצאותיו וחוזר הלוקח על המוכר וכן הוא בהדיא בסעיף ו'. סמ"ע ס"ק ט"ז.

ס. מימרא דרבא בב"ק צ"ו ע"א. ובזה עדיף כח לוקח ויורש מגזלן עצמו דהן קנו השבח שנשבח אף שלא נתיאשו הבעלים. סמ"ע ס"ק ז'.

ע. כתב ה"ה דקודם יאוש אין לגזלן דבר ומפני כך חוזר הנגזל ונוטל דמי השבח מהגזלן וכ"ש הקרן. סמ"ע ס"ק ח'.

פ. דאם היה מתיאש, הלוקח או היורש היה מחזיק הגזילה עצמה. סמ"ע ס"ק ט'.

צ. וכאן אין הנגזל חוזר על הגזלן ליטול מה ששילם שבח ללוקח או ליורש, שהרי לא הושבחה בידו. וכתב הנתיבות ס"ק א'. דכשמכרה אחר שהשביחה בעצמו הגזלן הוי כשברה או שתה אותה אחרי שהשביחה דחייב, אבל כשהושבחה אחר שמכרה ודאי אינו משלם רק כפי ששעה בשעה שמכרה, שבאותה שעה הזיקו, ועדיין לא הושבחה וכך כתב בקצות.

ק. רמב"ם פ"ב מגזילה הלכה ה' כדא"ל רב אתא מדפתי לרבינא שם בצ"ו ע"א. דתקנתא לגוי שיקנה השבח לא עשו.

עין משפט ו. חו"מ סימן שסב סעיף ו

ו. מכרה הגוי לישראל אחר שהשביחה, הואיל והגזלן ישראל וזה שבידו כעת ישראל, קנה השבח **ו**, ואם תפס הנגזל אין מוציאין מידו.

עין משפט ז.ז.ט. חו"מ סימן שס סעיף ח

ח. י. גזל דקל מחובר וקצצו לא קנה **ש** ואפי' עשאו חוליות חוליות, אבל עשאו קורות קנה.

עין משפט י.כ. חו"מ סימן שס סעיף ט

ט. יא. גזל קורות גדולות ועשאו קטנות לא קנה, קצצן לוחות לוחות עד שנשתנה שמם קנה.

עין משפט ל. חו"מ סימן שס סעיף י

י. יב. גזל לולב והפריד עליו קנה העלין **ת**. גזל עלין ועשאו מטטה **א** קנה.

הגה: גזל טלה ונעשה איל, או עגל ונעשה שור קנה.

ר. בעיא דרבא שם ועלתה בתיקו, ופסק כדין כל ספק ממון דאם תפס לא מוציאין וכ"כ הרא"ש. ואף דבספיקא ס"ל דלא מהני תפיסה, מ"מ בספיקא דש"ס מודים דמהני תפיסה. כ"כ הסמ"ע בס"ק י"ג. והש"ך השיגו דלדעת הרא"ש מוציאין ממנו גם בספיקא דש"ס, וסמך על מש"כ בס"י שמ"ו סעיף י"ד וסי' שפ"ח ובסי' ש"צ ובסי' שנ"ב סעיף ח'. **ש**. דשם דקל עליו שם בגמ'.

ת. שם מימרא דרבא וכתב ה"ה שם בהלכה י"ד מפני שאין העלין נקראים ע"ש הלולב לאחר שהפרידן.

א. כך פירש בסמ"ע ס"ק י"ח ויש מי שמפרש שעשה מהן כיסוי לכלים, שזה שינוי שאינו חוזר לברייתו. באר הגולה.

דף צו:

עין משפט א.

או"ח פימן תרמה פעיף ג.

ג. ד. נחלקה התיומת פסולה ^ב.

הגה: והיינו ברוב העלין ^ג.

ג. ה. היו העלים שלו מתחילת ברייתו רק אחת אחת ^ד ולא היה תיומת, או שכל עליו כפולים מצדו האחד של הלולב, וצד השני ריק בלא עלים ^ה פסול.

הגה: יש מפרשים שאם נחלקה התיומת דפסול היינו שנחלק העלה העליון ^ו האמצעי של הלולב שעל השדרה עד השדרה ^ז וכך נוהגין.

הגה: ולכתחלה מצוה מן המוכחר ^ח ליטול לולב שלא נחלק העלה העליון

ב. כלישנא בתרא משמיה דר"י בן לוי בסוכה ל"ב, ולדעה זו אין שום נפ"מ בין שאר העלין לעלה האמצעי ואם נחלקה אפי' כולה כשרה עד שיהיה ברוב העלין. מ"ב אות י"ב. וכ"כ בב"י.

ג. וברוב כל עלה ועלה. ב"י, מ"א ס"ק ג'. מ"ב אות י"א. ולא דוקא נחלקה מגבה אלא כל שנסדקו רוב העלין ברוב כל עלה ועלה הרי זה כאילו אינו, והוי כאילו הלולב בלי עלין והוי פסול בגופו ופסול כל שבעה, אבל לפי מה שפי' רש"י דנפרצו עליה הפסול משום דלא הוי הדר, וא"כ לדעת הרמב"ם דלא פוסל הדר בשאר הימים, וגם זה כשר לשאר הימים חוץ מיום ראשון. כ"כ המ"ב בשער הציון אות י"א.

ד. היינו ג"כ ברוב העלים שלו, וגם שיהיה בתוך שיעור הלולב שהוא ד' טפחים. כה"ח אות י"ט.

ה. ובזה ודאי פסול כל השבעה, אבל באחת אחת מתחלת ברייתו מסתפק בזה הריטב"א. מ"ב אות י"ג.

ו. כך דעת הת"ה בסי' צ"ו והוא דרכו להיות כפול כשאר עלה הלולב. מ"א ס"ק ד'. וְאם נגמר בשני עלין למעלה ונחלקו שניהם בתיומתן וברובן, או אפי' עלה אחד מהם נחלק בתיומתו וברובו פוסל. ב"ח. מ"ב אות ט"ו. ולדעת המחמירים אפי' בנחלקה במקצת ה"ה בלולב שיש לו ב' עלים גבוהים ונחלקה אחת מהם במקצת. מ"ב בשער הציון אות ט"ז. ועיין בכה"ח אות כ"ד שיטת ר"י מתשובת הגאונים בנחלקה התיומת, ולפי שיטה זו אם יש קורה בראש הלולב לא יגע בו כדי להפריד העלין הדבוקים דמן הסתם לא נחלק העלה האמצעי ואם נחלק לא נחלק כי אם מעט, והגם שמר"ן והרמ"א לא חשו לסברא זו יש להזהר לכתחלה לצאת אליבא דכ"ע.

ז. ובביאורי הגר"א הסכים לדינא שיש להחמיר ברובו, דבכל פסול רובו ככולו אבל במקצתו אין להחמיר כלל. מ"ב אות ט"ז.

ח. היינו אם יש לו לולב אחר אבל אין לברך על לולב חבירו משום זה. מ"ב אות י"ח.

כלל אפי' כל שהוא כי יש מחמירין אפי' נחלק קצת ט. וכן אם אותו העלה אינו כפול מתחילת ברייתו פסול.

עין משפט ב.ג. חו"מ סימן שם סעיף ה

ה. ז. נשתנתה הגזילה אע"פ שלא נתיאשו הבעלים א"צ להחזיר אלא דמיה כמו שהיתה שוה בעת הגזילה י, והוא שלא יהיה שינוי החוזר לברייתו, אבל גזל עצים ודבקים במסמרים ועשה מהם תיבה אין זה שינוי, שהרי אפשר לפרקם וחוזרים לוחות כשהיו כ. גזל עפר ועשאה לבנה ל לא קנה, שאם ידוק הלבנה תחזור עפר. גזל לשון של מתכת ועשאו מטבע מ לא קנה שאם יתיך המטבע תחזור לשון מתכת.

עין משפט ד. חו"מ סימן שם סעיף ו

ו. ח. הגזול עצים ושייף אותם וחתכם, או חקק בהם חורים ועשה כלים י, או שגזל צמר וצבעו ס או נפצו או לבנו ע או עשאו לבדים, או שגזל לבנה ועשאה עפר, או אבנים וסיתתם, או מעות והתיכן הרי זה שינוי שאם יעשה מעות אחרות פנים חדשות הן, וכן כל כיוצא בזה.

ט. כ"כ הר"ן בפ' לולב הגזול, וכתב הט"ז בס"ק ד' אפי' רק מעט בסדק כל שהוא באחד מן העלין העליונים פסול כי ע"י הנענועים סופה ליסדק כולה, וכל העומד ליסדק כסדוק.

י. ממשנה פ"ט דב"ק דף צ"ג ע"ב.

כ. רמב"ם בפ"ב מגזילה הלכה י' כאוקימתא דרב אשי שם בב"ק צ"ג ע"ב.

ל. מימרא דרב פפא שם צ"ו ע"ב. ודעת הרשב"א דוקא יבשה בחמה אבל אם עשאה בכבשן דא"א לכותשן לעפר דק כמו שהיה קנה, אבל בדרישה כתב דמלשון הטור משמע אפי' שרפן בכבשן לא קנה כיון שהעפר אין זה דבר חשוב אין קפידה אף כשלא הוחזר לגמרי דק כמו שהיה. סמ"ע ס"ק י'.

מ. ואם עשאו כלי כסף יש פלוגתא דלהתוס' ס"ל דקנה ולהרשב"א לא קנה, וכתב בש"ך דלא קנה דהוא שינוי החוזר לברייתו וקימ"ל דלא קנה. והתוס' כתבו דבריהם לדעה דשינוי החוזר לברייתו הוי שינוי.

נ. ממשנה בב"ק צ"ג ע"ב וכאוקימתא דרב אשי שם.

ס. דוקא צבע שאינו יכול להעבירו. כ"כ הטור.

ע. והש"ך בס"ק ג' כתב דטעות סופר וצריך לומר "וניפצו וליבנו" וכן הוא ברמב"ם.

הגה: ואין נקרא שינוי אלא א"כ נשתנה שם הגזילה מכח השנוי פ.

עין משפט ה. חו"מ סימן שם סעיף ה
עיינ לעיל עין משפט ב.ג.

עין משפט ו. חו"מ סימן שם סעיף ו
עיינ לעיל עין משפט ד

עין משפט ז.ז. חו"מ סימן שם סעיף ז

ז. ט. הגוזל מעות ישנות ושייפן וחידשן לא קנאם ז שהרי מתיישנין וחוזרין כשהיו. גזל מעות חדשים ויישנן קנה שאם יחדשם פנים חדשות הם.

הגה: גזל אבנים וסתתן קנה, צמר וצבעו או לבנו בענין שאינו חוזר לברייתו קנה.

עין משפט ט.י. חו"מ סימן שם סעיף ג

ג. ד. הגוזל בהמה ונשא עליה משא או רכב עליה או חרש בה והחזירה לבעליה, אע"פ שעבר בלאו אינו חייב לשלם כלום ק שהרי לא הפסידה ולא הכחישה, ואם הוחזק האדם הזה לגזול או לעשוק פעם אחר פעם קונסין אותו אפי' בזמן הזה ר, ושמין השכר או השבח שהשביח בבהמה ומשלם לנגזל.

פ. וע"כ כתב המחבר בסעיף ט' בגזל קורות גדולות ועשאים קטנות דלא קנה דלא נשתנה שם, אבל בקצצן עד שנשתנה שמן קנה. סמ"ע ס"ק ט"ו.

צ. מימרא דרב פפא שם צ"ו ע"ב.

ק. ואע"פ שגם בעל הבהמה היה צריך לבהמתו לעשות בה מלאכה אפ"ה כיון שלא הפסידה יכול להחזירה בעין, דקימ"ל דגזלן אינו משלם אלא כשעת הגזילה. סמ"ע ס"ק ז'.

ר. פי' ובחור"ל דהא רב נחמן בחור"ל היה. גאון אות ח'.

עין משפט כ.ל.מ.ג.ס. חו"מ סימן שסג סעיף א

א. גזל בהמה והזקינה או רזתה באופן שאינה יכולה לחזור כמות שהיתה **ש** כגון ע"י חולי שאין לו רפואה, או גזל מטבע ונסדק **ה** או פסלו המלך או גזל פירות והרקיבו כולם **א**. או גזל יין והחמיץ הרי זה כמו שגזל כלי ושברו דמשלם כשעת הגזילה **ב**.

הגה: וי"א דבמטבע אפי' פסלו המלך **ג** אומר לו הרי שלך לפניך.

א. ב. גזל בהמה ורזתה בדרך שאפשר שתחזור כמות שהיתה, או גזל עבדים **ד** והזקינו או שגזל מטבע ונפסל במדינה זו **ה** ויוצא במדינה אחרת, או גזל פירות והרקיבו מקצתם **ו**, או תרומה ונטמאת, או חמץ

ש. רמב"ם פ"ג מגזילה הלכה ד' ממשנה בב"ק צ"ו ע"ב.

ת. שם במשנה. ובפסלו המלך מחלוקת רב הונא ורב יהודה שם צ"ו ע"א ופסק כר"י דפסלתו המלכות היינו כמו נסדק. ואילו הרא"ש בפסקיו שם פסק כרב הונא והביאו הרמ"א בשם י"א.

א. אוקימתא דרב פפא שם צ"ח ע"ב. ולא דוקא כולם אלא גם רובן. ומחצה על מחצה נידון כרוב. סמ"ע ס"ק א'.

ב. דין זה כתבו מר"ן בסימן שס"ב סעיף י"א ושם נתבאר הדין בין נשבר מאליו לנשבר בידיים. בסמ"ע ס"ק ב'.

ג. ואפי' פסלוה כל המלכויות שבעולם שאינה יוצאת כלל ג"כ לדעת הרא"ש אומר לו הרי שלך לפניך. ש"ך ס"ק ה'.

ד. פסק כר"מ שם במשנה, דעבדים כקרקע ואינם נגזלים ואע"פ דכשהזקינו אינם שווים כלום והרי הם כבהמה שהזקינה שצריך לשלם כשעת הגזילה שאני עבד שהם כמקרקעי ע"כ בעבד שהזקין אומר לו הרי שלך לפניך. סמ"ע ס"ק ג'.

והש"ך בס"ק ב' האריך להוכיח שעבד כקרקע בין למילי דאורייתא או דרבנן וע"כ אפי' אם נשרף העבד פטור עליו הגזלן כמו בקרקע.

ה. והוא בעין דאל"כ משלם כשעת הגזילה דהיינו מטבע חדשה, כ"כ התוס' ורי"ו. ש"ך ס"ק ד'.

ו. מבריייתא שם צ"ח ע"ב וכדמוקי רב פפא. וכתב בהג"א דוקא הרקיבו בכינמת, אבל הרקיבו מחמת התולעת הרי הן כבריאים וכך איתא בירושלמי. ש"ך ס"ק ו'.

ועבר עליו הפסח ז או בהמה ונעשה בה עבירה ח או נפסלה מלקרב ט
ע"ג המזבח או שהיתה יוצאת ליסקל בכל אלו אומר לו הרי שלך לפניך
ומחזיר אותה בעצמה.

ח"מ רבנן סעיפים א.ב.

עין משפט ע.פ.צ.

א. המחליף פרה בחמור ומשך בעל הפרה את החמור ועדיין הפרה
בביתו וילדה, וטען בעל הפרה שילדה קודם הקנין ובעל החמור אומר
שילדה אחרי משיכת החמור י. אפי' אם הלוקח טוען ברי והמוכר טוען
שלא ק על הלוקח להביא ראיה, ואפי' אין הפרה ברשות המוכר אלא
עומדת באגם ל, ואם לא הביא ראיה ישבע המוכר על ולד הפרה בנקיטת

ז. כתב בסמ"ע ס"ק ד' דהטעם באלו אף שנפסלו אצל הגזלן, אומר לו הרי שלך לפניך,
משום דמ"מ תרומה, ולחם חמץ, לא נשתנה משאר תבואה ולחמין והרי הן כמו שאר
תבואות ולחמין, משום כך אומר לו הרי שלך לפניך, אבל במטבע שפסלתו מלכות כיון
דצורת המטבע זו אינה יוצאת כלל בכל מדינות המלך, ונטבעה צורה אחרת במקומה הרי
ניכר ההפסד וע"כ אינו יכול לומר לו במטבע הרי שלך לפניך. וכתב הש"ך בס"ק ז' מה
שפסק מהרש"ל דאין אומרים באיסורי הנאה הרי שלך לפניך זה רק לגבי גזלן ולא לגבי
שומרים דבריו אינם נראים לחלק בניהם. ובפעמוני זהב כתב ליישב דברי הרש"ל ע"ש.

ח. היינו נרבעה או נעבדה דפסולה לקרבן.

ט. במום שאינו ניכר כגון בדוקין שבעין. רש"י שם.

י. ממשנה בב"מ ק' ע"א והגמ' מעמידה דברי המשנה דיחלוקו כסומכוס כדין ממון המוטל
בספק. והרמב"ם בפ"כ ממכירה הלכה י' והרי"ף פסקו כחכמים דהמוציא מחבירו עליו
הראיה.

ובפעמוני זהב תמה דכאן סתם מר"ן דהמוכר שפחה או פרה בסתם, עובר נמכר עמה, ובסי'
ר"כ סעיף י' פסק דבאומר שפחה או פרה מעוברת, בזה נמכר העובר עמה. וכתב דאין לפרש
דכאן אמר לו פרה או שפחה מעוברת אני מוכר לך דא"כ במאי פליגי הלוקח והמוכר הרי
המוכר מודה שמכר לו העובר ואין משנה מתי ילדה אותו קודם משיכה או אח"כ וע"כ במוכר
סתם. והגם שמצא בט"ז שעמד בקושיא זו כתב דתירוצו לא מיישב עדיין דעת מר"ן שפסק
סברת הרמב"ם דאין העובר נמכר כי אם באומר מעוברת אני מוכר לך וכך פסק בסי' ר"כ שם.
וע"כ הסיק שכאן איירי במוכר פרה או שפחה לחבירו כמות שהיא עתה אם מעוברת יקח אותה
עם עוברת ואם כבר ילדה יקח אותה לבדה, ואחר שנהיה המקח נפלה מחלוקת ביניהם ע"כ
ועיין בנתיבות המשפט על דברי הט"ז ובפ"ת ס"ק א'.

כ. והסמ"ע בס"ק ב' תמה דמה המחבר צריך לכתוב בסעיף ב' בשניהם טוענים בשמא דק"ו
הוא אם כאן המוכר טוען בשמא והלוקח בברי ובכל זאת המוציא מחבירו עליו הראיה
ק"ו בשניהם בשמא. ע"כ תירץ שכאן בסעיף א' שהלוקח טוען ברי מיירי שהפרה ברשות
המוכר. ומה שמסיים אפי' עומדת באגם מיירי בברי וברי וקמ"ל דבזה כו"ע מודים דהמוציא
מחז"ה. ובסעיף ב' בשניהם בשמא בעומדת באגם. ועיין בט"ז מה שפירש.

ל. והש"ך בס"ק ג' כתב דה"ה בר"ה.

חפץ **מ** ואם ההכחשה ביניהם על וולד שפחה ישבע בעל השפחה **נ** היסת. ואם הלוקח הוא המוחזק **ס** על המוכר להביא הראיה.

ב המוכר אומר איני יודע מתי ילדה והלוקח ג"כ אומר איני יודע, אם אינה ברשות אחד מהן, על הלוקח להביא ראיה **ע**. וי"א שיחלוקו **פ**.

הגה: וי"א אפי' התובע טוען ברי **צ** והנתבע שמא. על הלוקח להביא ראיה.

עין משפט ק. חו"מ סימן פט סעיף א

א כל הנשבעין שבתורה נשבעין ולא משלמין **ק**, ואלו נשבעין ונוטלים

מ. דהוי כמודה במקצת שתובע ממנו הפרה והולד והוא מודה לו רק בפרה, ואפי' שזה הילך, מ"מ לאו הילך גמור לכן תיקנו שבועה חמורה, או מטעם שלא יהיה כל אחד ואחד הולך ותוקף בטלית חבירו כמו בשנים או חזין בטלית. סמ"ע ס"ק ג'.

נ. כיון שעבד כנעני נקנה בכסף, וכשנתן המעות נקנית לו השפחה ואפי' היא בבית הבעלים. מקידושין כ"ב ע"ב.

והטעם דנשבע היסת בולד שפחה כיון שאין נשבעין על העבדים שבועה חמורה כמ"ש המחבר בסי' צ"ה סעיף א'.

ס. דחזקתו עדיפא מחזקת מרא קמא ואמרינן בזה המע"ה. סמ"ע ס"ק ה'. דחזקת ממון עדיף, מחזקת מרא קמא.

ובביאורים כתב אפי' שהלוקח טוען שמא כיון דחזקת מעוברת מסייע ללוקח המע"ה. **ע**. כחכמים בב"מ ק' ע"א, ואם לא הביא ראיה מעמידים הממון בחזקת בעליו. וכתב הסמ"ע בס"ק ו' דלכאורה היה נראה שגם אם הלוקח טוען שמא, אם אין לו ראיה ישאר הממון בחזקת מרא קמא אפי' בלא שבועה. ורק בטוען הלוקח בברי נשבע הנתבע (ועיין בסמ"ע ס"ק ז'). ובזה מיושב מדוע מר"ן חזר על הדברים ממה שכבר כתב בסעיף א'. אלא שלפ"ז לא היה לרמ"א לכתוב ע"ז י"א אפי' התובע טוען בברי שבזה אין חולק שאינו נוטל המוכר אלא בשבועה והט"ז פירש בדרך אחרת, ע"ש.

פ. רמב"ם פ"כ ממכירה הלכה י"א וכתב ה"ה דאולי הרמב"ם סובר דכשעומדת באגם אפי' רבנן מודו דיחלוקן אבל אין משמעות הסוגיא כן וסיים בצ"ע, והב"ח כתב שהי"א זו סברת הרי"ף ושכן עיקר. ובביאורים בס"ק ג', כתב דשאני כאן לרי"ף ורמב"ם דיחלוקן כיון שיש ללוקח חזקת מעוברת שסופה ללדת.

צ. אפי' ביד הלוקח והוא נתבע והתובע המוכר טוען בברי, והלוקח שהוא המוחזק טוען שמא, חזקתו לאו כלום כיון שטוען בשמא ועליו להביא ראיה, כך פירש בביאורים ס"ק ו' דברי הרמ"א.

ק. משנה שבועות מ"ד ע"ב.

השכיר ר, והנגזל ש והנחבל, והחנוני על פנקסו ת, וכשכנגדו חשוד על השבועה א.

עין משפט ר. חו"מ סימן צה סעיף א

א. אלו דברים שאין נשבעין עליהם מן התורה ב. קרקעות ג, עבדים ד, שטרות ה והקדשות וכן נכסי גויים ו, בין שבועת מודה במקצת או כופר הכל ועד אחד מעיד שחייב, בין שבועת השומרים ז ואפי' פשעו ח בהם או אבדו פטורים מלשלם בין אם הוא שומר חינם בין אם הוא

ר. ואם יכול להפך השבועה על בעל הבית כתב הש"ך בס"ק א' דאינו יכול להפך שבועת נקיטת חפץ כי אם היסת, ועוד כתב שם דכל זה מדובר שבעה"ב טוען ברי לי שפרעתך, אבל אם טוען איני יודע אם פרעתך פשיטא דחייב לשלם לשכיר בלי שבועה כלל.

ש. מבואר בס"י צ'.

ת. מבואר בס"י צ"א.

א. מבואר בס"י צ"ב.

ב. משנה שבועות מ"ב ע"ב, ומציעא נ"ו ע"א. רמב"ם ריש פ"ה מטוען והטור, דשבועה דרבנן משביעין.

ג. אפי' של חוצה לארץ כ"כ הראב"ד.

ד. ולענין עבד עברי אם גם הוא נקרא קרקע שאין נשבעים עליו, עיין ש"ך בס"ק י"ח, ולקמן בס"י רכ"ז סעיף ל"ג ובסמ"ע שם ס"ק ס'.

ה. פירוש שתבעו הפקדתי בידך ב' שטרות שסכום כל אחד כך וכך, ותחזיר לי השטרות, והוא מודה באחד וכופר בשני פטור, דכתיבת יד פטור משבועה אבל אם תבעו דמי השטרות הו"ל כאילו תבעו מנה לי בידך והודה לו במקצת דחייב שבועה דאורייתא בתבעו בכתב ידו, ואם תבעו מנה חמשים בע"פ וחמשים בשטר, ומודה לו בחמשים של השטר וכופר בנ' שבע"פ, כשם שאין נשבעין על כפירת קרקעות כך אין נשבעים על הודאת שיעבוד קרקעות כמו שמבואר בס"י ס"ט וס"י פ"ח סעיף כ"ח. סמ"ע ס"ק ג'.

ו. כן הוא במכילתא בפ' משפטים פרשה ט"ו "כי יתן איש אל רעהו" ולא להקדש ולא לאחרים וגוי לאו רעהו. והביאה הגאון.

ז. אפי' נאבד ותובע דמיו, מ"מ כיון שבתחילת השמירה היה כקרקע פטור, כ"כ בש"ך ס"ק ב'.

ח. טור וכ"כ הרא"ש בשבועות פ"ו סי' כ"ד, וכן דעת הר"י והר"ן בשם הר"י הלוי וה"ה בשם הרמב"ן והרשב"א, דכתבו שפושע לאו מזיק הוא, שהרי פשיעה בבעלים פטור, ומזיק חייב וזו דעת הראב"ד בהשגות. והש"ך בס"ק ג' כתב דהעיקר כהרמב"ם דבפשיעה חייב.

שומר שכר או שואל ט. אבל שבועת היסת נשבעים אפי' על דברים אלו, וכן ע"י גלגול נשבעים עליהם.

ב. הקדשות שאמרו שאין נשבעים עליהם דוקא הקדש גבוה, אבל הקדש לעניים כ או לביהכנ"ס או לס"ת וכיוצא בזה נשבעים עליהם כמו שנשבעים על נכסי הדיוט.

הגה: י"א ל דדבר שתלוש ואח"כ חברו בקרקע לאו כקרקע דמי ונשבעים עליו, ויש חולקין מ, וע"כ אם שאל בית נ ונשרף עם כל הדברים הקבועים בו פטור מלשלם.

ט. ואם התנה לשלם הכל לפי תנאו ועיין בסי' ס"ו סעיף מ'. כ"כ הרמב"ם בהלכות שכירות פ"ב. ורמ"א. והיינו שהתנה בקנין כ"כ בסמ"ע ס"ק ו' ובקצות ס"ק ב'.

י. ה"ה שבועת המשנה כגון שבועת שותפין או שבועת הנוטלין, סמ"ע ס"ק ז'.

כ. פירוש מעות שיש לעניי העיר קיצבה בהם דהקדשות אלו דינם כנכסי הדיוט וכמו שכתבו הטור והמחבר בסי' רי"ב. והיום כל הקדש יש לו דין חולין דאין לנו הקדש לבדק הבית ואינו אלא לצדקה כ"כ הטור שם. אבל אם הוא ממון שאין לו קיצבה פטור משום ממון שאין לו תובעין כמבואר בסי' ש"א סעיף ו'. סמ"ע ס"ק ח'.

ל. טור בשם בעל העיטור.

מ. מרדכי פ' שבועת הדיינים.

נ. אע"פ ששואל חייב באונסין כאן פטור דדינו כקרקע. וכתב הש"ך ס"ק ח' דנראה מדברי הרמ"א דלי"א אלו אפי' בית הו"ל תלוש ולבסוף חברו לענין שבועת השומרין, ומשמע ליה כן מדברי העיטור, אבל לענ"ד נראה דהעיטור לא דיבר אלא בכותל בנין, אבל בית הו"ל קרקע, והביא עוד כמה פוסקים שכתבו בפשטות דאם שאל בית ונשרף פטור משום דאין דין שומרים בקרקע וכתב הכי נקטינן ע"ש. ועיין בקצות ס"ק ג' מש"כ על דברי הש"ך.